

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerktő's kiadó tulajdonosnál uri utca 435dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok irant csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetésny fölvetetik 's pontosan közöltetik.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország: Kinevezések; Országgyűlési közlemény: (218d. orsz. ülésben a m. FRR. sept. 10d. a' bünt. t. k. II része különösen az eskütszékek behozatala iránti rdi üzenet volt tárgyalás alatt; 281 ker. ülés sept. 10d. a' finansialis választmányi munkálat fölveteli idejeül oct. 8d. tüzetelt ki, városi reformügy, vallásbeli sulyok 's nehézségek; 219 orsz. frdi ülésb. a' b. t. k. III része iránti rendi 4d. üzenet került tanácskozás alá; 282d. ker. ül. több rendb. üzenetek hitelesítése után a m. FRR. áldastagadás ügyében küldött 3d. válaszüzenete volt szönyegen; mellynek végeztével a' kiszemelt indítványok jöttek tárgyalás alá; 219 orsz. rdi ülés több rendbeli üzenet, igazoló vál. jelentés; 220 orsz. ülés a' m. FRR. a' kat. élelmelés 's szállásolás ugy a' 30ad orsz. gyűl. elrendezése tárgyában kelt 2d. rdi üzenet elfogadtatik; 223 ker. ülésben a' kiszemelt indítványok folytatattak; 220 rdi ülés tárgyat különféle válaszüzenetek felfolvasása 's hitelesítése tevék; folyt. a' 209d. frdi ülésnek; budapesti napló; Abauj - Győrmegegyék közgyűlései; tiszántuli ref. egyh. ker. ülés.)

Spanyolország (marokkai ügyek nincsenek befejezve, miniszterváltási hírek, infansné születés-napja, pártok.)

Franciaország (Lajos F. Angliába készül, ajándék az angkrné számára, afrikai állandó sereg szaporittatik, taitii ügy befejezve, sajtóelemény)

Orosz- 's Lengyeország (szigorú büntetés a' csempészet ellen.)

Görögország (Postarablás.)

Németalföld (Borneo szigetét az angolok el akarják foglalni) Haiti (Acou táborfőt bebörtönözik.)

Értesítő.

Magyarország és Erdély.

Ő cs. 's ap. kir. folsége Petrovics Dávid szucsáni kir. sómázsálot kegyelm. nyugalomba helyezni; Szalóky József pesti sómázsamesztetert pedig több mint 40 évi szolgálatá tekintetéből egész díjjal kegy. nyugalomzni méltóztatott.

A' nmltgu m. kir. udv. Kincstár a' nmltgu magy. kir. Helytartó-tanács egyelértésével a' kir. orsz. főépítő-igazgatóságnál megürit négy rajzoló állomásra Reiter Ferencz, Pribék Adalbert, Zalay Alajos, Huszár József okleveles mérnököket, a' könyvvivóhivatali járulnokságra pedig Hesz Mihály okleveles mérnököt, végre a' nevezett főépítőigazgatóságnál megürit díjas gyarkorokosokra Hajnal István, Molnár Gábor és Kosztka Károly sziate okleveles mérnököket nevezte ki.

Sóvári kir. kamrai kakasfalvi erdész Vikolinszky Károly szigeti erdősztiszt segédé lón előléptetve.

Országgyűlési közlemény a' Hírnök szerint. 218d. orsz. ülés a' mélt. FRR. népt. 10kén reggeli 10 órakor. Napirenden vala a' tek. RR. üzenete a' büntetőtörvénykönyv második része 's különösen az eskütszékek behozatala iránt. Felfolvasása után egy m. gróf a' tanácskozás megkezdete előtt azon kérdést intéző a' m. FRR. h: gondolják é, hogy ezen tárgyból jelen országgyűlésen legyen még valami? E z t szónok nem reméli, mert oly nagy még a' vélemények közti különbség, hogy az országgyűlés közelgő végénél egyezkedést remélni nem lehet, hacsak e' tábla többsége azon elveket el nem fogadja, mellyeket ő 's elvbaráti a' t. RR. el egyetemben magokéva tevék. Ez négy hét alatt nem történhetik. Így tehát az ezen tárgyat fölötti vitakozás csak tu d ó s disputationak volna tekintendő, hol a' professor és az examinandus egy személyben öszpontosul. Nem is volna a' tábla méltósága ellen elmellőzni oly tárgyat, mellynek nincs jövendője, melly kétféle operatumban ki van merítve 's melly körül e' tábla többsége aligha irányt adand a' közvéleménynek. Midőn annyi remény, annyi várakozás, annyi küzdés füstbe megy, nem lehet kicsiny vitakozástól nagy eredményt várni. Így tehát a' tárgyat most elmellőzendőnek 's a' t. RR. h: azon felszólítással visszaküldendőnek véli, hogy miután annak semmi jövendője nincs, tárgyalását későbbi alkalomra hagyni sziveskedjenek. Az elvre nézve a' RR. el pártolja, 's azt véli, hogy az eskütszékek behozatalától a' hazának egész jövendője függ; de akármit határozand e' nm. tábla, ő e' kérdés fölötti vitakozásokban részt nem fog venni. Egy nm. ország-nagy méltányolván ugyan egy részben ezen észrevételeket, nem gondolná mégis célirányosnak elmellőzni oly tárgyat, melly iránt a' mult országgyűlésről orsz. választmány küldetett ki, melly a' k. k. előadásokban is foglaltatik, 's mellynek elmellőzése magok a' tek. RR. sem fogná helyeselni. E' fölöttfontos tárgy azok közé tartozik, mellyeknél már a' felvilágosítás is üdvös, 's így ha egészen bevégezni nem lehet is, legalább tárgyalni tanácsos. Hason értelemben egy m. gróf és főispáni helyettes így nyilatkozik. Ha a' t. RR. a' szönyegen levő tárgyra nézve azon szellemtől lettek volna áthatva, melly gr. T. L. indítványát keresztül fuvalja, akkor

én is a z o k s o r á b a állanék, 's az indítvány érdemét méltányolnám; de miután a' t. RR. ezen lényeges kérdést tárgyalva hozzánk átküldötték; és mivel ezen tárgy érdemileg részt az irodalom mezején, részint a' köztanácskozási terekben, részint az orsz. választmányban oly annyira megvitattak, hogy a' dolog érdemét a' mélt. FRR. mikint ezt a' t. RR. átküldötték, hallgatással már nem mellőzhetik; sőt szükséges is, hogy miután majd minden közhelyen nyilatkozatok e' tárgyra nézve már eddigelő történtek, hogy ezen m. tábla is vélekedését határozottan kimondja; mellyre való nézve országbíró e' nm. gának vélekedését magaméva téve gróf T. L.-nak indítványát nem pártolom. Nincs nekem sem szándékomban az eskütszékek elvét in thesi állapotjában kárhoztatni, vagy azt mondani, hogy az, az igazságszolgáltatásának alkalmatlan módja; mert valamint egy részről hibásnak tartanám az o k nézetét, kik egyjől elrendezett bírói collegiumot az igazságszolgáltatásra nézve alkalmatlannak tartanának, ugy más részről elfogultság volna részemről oly intézetet általánoson kárhoztatni, mellyet habár én nemzetünk polgári életével összeforraszthatónak nem tartok, de melly mégis több más nemzetnél jó sikerrel divatozik. Vitatásomnak tárgyalása nem lesz vagy az egyik vagy a' másik rendszernek fény- vagy árnyékol-dalait élénk színekkel festeni; mert ezen rendszerk mind külföldön, mind hazaunkban, mind az irodalom mezején, mind a' köz, és az orsz. választmányok tere-meiben annyira meg valának vitatva; és mondhatni minden politikai párt és színezetek által az okoskodásoknak oly özöne terjesztetett elő, hogy én nem hiszem, bármilly tisztelettel viseltessem az elmék suprematiája iránt, hogy létezessen oly találekony el-me, melly e' tekintetben valami újat vagy meglepőt előadni képes volna; azért egyszerűen hivatkozva azon okokra, mellyek az orsz. választmány jegyzőkönyvében az eskütszékeknek elve 's alkalmazása ellen mesterileg felhozhatnak, azokat magaméva teszem és az eskütszékekkel el nem fogadom. Ha tehát ezen indítványom többséget nyerne, arra kérném cs. k. Főhgsége-det és a' nm. FRR. t, hogy azon okokat, mellyek az orsz. vál. munkában mindkét részről kifejték, ugyszinte a' különvéleményt is felfolvasatni méltóztatassanak. Egyéb-iránt kijelentem, hogy miután az igazságos börtönrendszer kidolgozásának alapja már le van gyon tve, ha erre építeni 's börtönrendszerünk hibáit javítani a' törvényhozás akarja, akkor nem lesz senkinek szüksége az eskütszékek behozatalát sürgetni; én egyik hibáját büntetőrendszerünknek a' megyeknél abban látom, hogy az ugynevezett vallatásokra, benevolomokra igen kevés figyelem szokott fordittatni, pedig ez az alapja a' büntető eljárásnak; tudjuk, hogy gyakran factiók által választatnak oly fiatal és tapasztalatlan sz-bírák, kik e' miatt vagy nem fordithatnak elegendő figyelmet ezen eljárásra, vagy azt másokra bizván, hibásan történik meg. Főhibáját teszi büntetőrendszerünknek a' perek lassúsága; pereink, mivel sedriánk csak angarialiter tartatnak, halomra nőnek; ha tehát törvényszékeink állandósittatnának, azon bajon is segítve leend; főhibája büntetőrendszerünknek mostani börtöneink rendetlen és mondhatni siralmas voltába n nagyon, de az iránt a' két tábla közti egység már eszközöltetett és miután mindezen hibának mimódoni orvoslása az orsz. választmány munkálatában bővebben ki van gyon fejve, felszólítandóknak vélném a' t. RR. t: hogy az orsz. választmány munkálatát tárgyalás alá vevén, nézeteiket a' büntető eljárásra nézve velünk közleni sziveskedjenek. A' bírói collegiumok ellen azon ellenvetés szokott előgördítettüni, hogy nem függetlenek a' bírák; én azonban nem a' törvényszékek mine-miségében, de a' bírák egyedi lelkiületében keresem a' részrehajlás elleni garantitát: mert legyenek bármilly tökéletes törvényszékeink, azok a' bírók függés vagy részrehajlás ellen meg nem óhatják, hacsak egyedi lelkiületökben nem lesz garantia, melly őket a' részrehajlás és függés ellen biztosítja; de tagadni senki sem fogja, hogy az eskütszéki bíró, a' tévelygő közvélemény, szenvedély, csalékony jelenetek és körülmények hatalmának befolyása ellen még kevesebbé biztosittatik. Öszpontosítom tehát vélekedésemet ezekben: először: hogy én gróf T. L. indítványát nem pártolom, hogy én az eskütszékekkel azon jeles és nyomós okoknál fogva

mellyek az orsz. választmány munkálatában foglalta -nak, el nem fogadom, és így annak alkalmazását sem, melly az üzenetben foglalt \$ban ki van mondva; 3szor hogy cs. kir. fhged és a' mélt. FRR. az orsz. választmányban mindkét részről kifejtett okokat 's a' külön véleményt felfolvasatni méltóztatassanak; 4szor hogy a' t. RR. szólittassanak fel, mikép az orsz. választmány munkálatát tárgyalás alá vevén, nézeteiket a' büntető eljárásra nézve közleni sziveskedjenek. Erre egy m. gróf többek közt arra is emlékeztete, hogy midőn az orsz.-gyűlés elején ő és elvbaráti a' börtönrendszer előtt a' bírói eljárást fölvetetni kívánták, a' tábla többsége ennek elmellőzését határozta; most pedig, midőn törvény épen nem válhatik belőle, az elmellőzést, mellynek cél-szerűségét a' tek. RR. is átlátandják, ellenzi. Ebben a' szónok következetességet nem lát. A' vitakozások igen élénkek lőnek, 's ő cs. kir. fensége nek figyelmeztetése daczára a' tárgy velejébe is vágta, noha jelenleg csak az első szónok indítványa forgott szönyegen. A' viták hevében egy m. gróf ezen táblát köszirtnek nevezte: mellyen annyi üdvös javaslattal megrakott hajó törést szenvedett; míg egy másik gróf és elvbarátja megjegyzé, hogy e' szirten sok tengeri rabló is szenvedett hajótörést. A' tárgyra nézve azt véle, hogy nem várható teljes sikert, talán jelenleg csak az eljárás nyilvánosságát kellene kimondani 's ezzel az egyszer meg-elégedhetnénk. Mind inkább hevesebb lőn a' vita, 's csakhamar olyasmire fajult, mit a' fens. elnök a' parlamentarissal eljárásal össze nem férhetőnek jellemzett. Végre az országos választmány 7dik, 8dik és 9dik ülésének jegyzőkönyve felfolvasatván, egy főszónoklatu fiatal gróf így adá elő véleményét: teljesen érzem annak nehézségét azok után, mellyek az országos választmány jegyzőkönyvében a' többség nézeteinek támogatására oly mesterileg előadattak, és mellyek a' különféle indokok főágazatait foglalják magokban, valami újat előhozni; és ezért annál inkább vala szándokom gr. P. E. példáját követve, röviden azokra hivatkozni, minekutánna némelylek a' jelenleg itt nem levő urak közt minden ebbeli vitakozást előlegesen comodiának és reclamatoriumnak keresztelték; de föllevén szólítva cs. kir. főhgséged által véleményünk előterjesztésére, minekutánna magam átlátom szükségét annak, hogy a' tek. KK. és RR. határozatának ellenében más határozat álljon, és kijelentessenek legalább azon főokok, mellyeken a' m. FRR. véleménye alapszik: bátor leszek némelyleket megjegyezni. Mindenekelőtt egészen ösztozom az orsz. választmány azon nézetében, hogy a' jury pártolói pártolásuknak indokait nem annyira annak lényegében, mint azon intézkedési hiányban keresik, mellyek a' bünvádi eljárást illetőleg némelylek országokban léteznek; hogy okoskodásaik nem annyira az eskütszékek mellett, mint az eljárásnak más nemei ellen szólnak; hogy végre azokat leginkább a' faggató rendszer tetemes hiányaiból 's a' nyilvánosságának egészen az alatomosságig elfajult kizárásából merítik. A' jurynak lényege egyrészt abban áll, hogy az iudicium pariumnak tekintendő, hogy a' szóbeli eljárással 's nyilvánnyal öszszeköttetésben áll. De mindezek a' tény kérdésének a' törvény alkalmazásától való elválasztásától föltételezettek. Helyesen jegyzi meg az orsz. választmány többsége, hogy az ítélet részeinek ezen felosztása egyedül illusion alapszik. Igaz, hogy minden ítélet két elmebeli functióbul áll, az alatt csak azt értjük: hogy a' törvény alkalmazása az ítélet morális részétől különbözik; de ép ezen morális részben központosul a' ténynek, mint ténynek, megismerése és a' tény bünös jellemének elhatározása. Legnehezebb része ez a' bírói ítéletnek; és épen ezen legnehezebb része bizatk járatlan emberekrei, azon nézetnél fogva, hogy ezek annak üdvös gyakorlatára ké-pesebbek leandnek, mint azok, kik életüknek legnagyobb részét arra szentelték. Mondatik ugyan, hogy ha a' büntetnek bünös jellemét csak jogtudósok lennének ké-pesek megítélni, olyanoknak büntetése, kik nem jogtudósok, igazságtalan lenne: mert minden büntetés annyiban igazságos, mennyiben az illetőknek büntetettéről fogalma lehet. De ezen okoskodás nem gyöngíti előbbi állításomat: mert ha valakinek lehetett is fogalma arról, hogy azon tett, mellyt ő elkövet, valódi bünt foglalmagában, ebből még nem lehet következtetni azt, hogy elég képessége legyen meghatározni, vajjon ezen bün-

tett iránti fogalom abban létezett é, ki büntettről vádoltaték. Mert nem arról van itt szó: a' bűnösnek magában volt é fogalma büntettről; de arról: a' bíró képes é megítélni, hogy a' vádlott a' büntettről valójában elkövette, és hogy ő ezen fogalommal valójában birt. De a' ki figyelemmel követte a' külföld eskütszékeinek eljárását, és azoknak ítéleteit, meggyőződhetett arról, hogy ott is a' tény kérdésének ezen szigorú elválasztása csak külső forma, melly az institutio hiányait palástolja 's az állandó bírák befolyását biztosítja. Nem akarok Angliára hivatkozni. Ezen nép, mellynek sikerült a' legmélyebb alattvalói hódolat külső formáival a' legnagyobb politikai szabadságot élvezni; és mellynél a' legszabaddabb politikai formák a' magány életben socialis tekintélyek iránti legmélyebb hódolattal párosulnak; ezen nép mondom régóta megszokta a' külső formákat a' dolgok valódi jellemével nem épen teljes összhangzásba venni. De oly nézetek, mellyek leginkább a' bírói ítéletében megkívánják, hogy az egyedi felfogásokhoz legyen mérve, kénytelenek voltak oly módosításokat elfogadni, mellyek magának az institucionak lényegét változtatják. Ezt látjuk Franciaországban, hol az úgynevezett, engesztelő körülmények "állapítottak meg. De kérdem, mi csonkíthatja inkább a' bírói ítéletek iránti tiszteletet? mintha oly tetteknél, mellyeknek bűnös jelleme minden kétségen kívül áll, engesztelő körülmények említetnek, mellyeknek részletei mégis ki nem jelöltenek. Akaratom ellen eszembe jut azon francz író kérdése, ki midőn egy ottani eskütszék egy gyilkost, ki áldozatának holt testét baltájával darabokra vagdalta, engesztelő körülmények mellett bűnösnek vallott, azon kérdést tevő fel: miben keresendők az engesztelő körülmények? abban talán, hogy ezen darabocskák négy-szegűek és nem háromszegűek voltak. Nem akarom hosszasan elosorolni az eskütszék az azon számos ítéleteit, mellyek hasonló észrevételekre adhatnak alkalmat; jól ismerem a' különbözle nézetek pártolónak azon kölcsönös taktikáját, hogy mindegyik az ellenfél által pártolt institucionak csak legbotrányosb eredményeit, ön rokonszenvével bíró intézkedéseknek pedig legfényesb példáit szokta szem előtt tartani. Azt is tudom, mikép kétségkívül a' felől soha egy rész a' másikat nem capicitálta, hogy ezen egyes események az egyik institutio lényegéből folynak, míg a' másikat csak kinövésekként tekintendők. De ha visszaemlékszem, milly okoskodásokat használnak az eskütszék pártolói oly esetekben mellyek, mint p. o. Napoleon Lajos és büntársainak eseménye, a' közvéleményben, ha azoknak magyarázatát és védelmét csak tulajdon elvük elmellőzésében találhatják. Mert míg egy állandó bíróság, mellynek hatásköréhez tartozik megfontolva minden körülményt, nemcsak a' ténynek pusztá kérdése és a' törvény betűje alkalmazása felett ítélni a' nélkül, hogy hivatásáról elfeledkezett volna, a' büntársak büntetlenségét azért mondhatta ki, mert a' felbújtó büntetlenül maradt; az eskütszék, melly ezt tette, hivatásáról, melly nem egyéb mint a' ténykérdés felett ítélni, teljesen elfeledkezett. Sokszor említették az eskütszék függetlensége. De azt tartom, hogy ezen esetben is az eskütszék pártolói azokat leginkább politikai szemüvegen nézik, és elfeledkeznek azon számtalan criminalis esetről, mellyeknek a' politikával semmi közük. Mert föltéve, bár meg nem engedve, hogy a' kormánynek egyes politikai esetekben érdekében álljon a' bírákra befolyást gyakorolni, hogy elfeledkezheték arról, miszerint ha a' bírói hatalommal egyszer törvénytelen célokra visszaél, azzal jövendőben a' törvény fentartására sem fog élni: milly arányban állanak ezen politikai események azon számos esetekkel, hol az egyedeknek érdekében állandó, hogy a' bírói ítéletekre befolyást gyakoroljanak. És ha a' függetlenség állapotját többé nem, mint azt tenni kellene, az egyediségben, támaszát a' bírói tiszta jellemében keressük: melly bíró leendő könnyebben külső befolyások által elhatározható? az é, kinek élete föladata bírói hivatalával összekötötték, kinek becsülete, multja 's jövője bírói eljárásának tisztaságától föltételeztetik; vagy az, ki polgártársai sorából egyes eseteknek elítélésére rövid időre kiemeltetvén, életének csüdes folyamatában elfeledkezik nem sokára arról, hogy bíró volt, 's bírói eljárásának nyoma alig marad polgártársai emlékezetében; és ki életének feladatát még másban is keresheti, mint az igazság részrehajlatlan kiszolgáltatásában. És ha a' bírói függetlenség egyik lényeges föltétele a' bírói eljárás üdvös gyakorlatának: a' bírói részrehajlatlanság nem csekélyebb föltételnek tekintendő; mennyivel közelebb áll a' bíró a' vádlóhoz, mennyivel szorosabb érintkezésbe vagy mennyivel egyenesebb ellentétbe jönnek érdekeik: annál kevesbbé lehet részrehajlatlanságra számot tartani. És ezért ré-

szemről nem osztozom annyira az eskütszék ellenének azon aggodalmában, hogy általuk föltéte sok bűnös fogva fölmenteni; sőt inkább attól tartok, hogy hazánkban mivelődési állapotánál fogva az érdekeiket veszélyeztetve érző eskütszék által olyanok fognak elítéltetni, kiknek büntetők elegendőképp bebizonyítva nincsen; és hogy az eskütszék nálunk illy módon sok esetekben némileg statariális bíróságokká fajulnának. A' politikai pörök nehézségeit pedig az eskütszék institutioja sem oldja fel; ez mindig abban áll: hogy azokra nézve oly részrehajlatlan bíróságot felállítani, mellyben a' bíró egyszersmind bíró is, fél is ne legyen, majd nem a' lehetlenségek sorába tartozik. Mert míg minden más büntetknél a' büntetnek mérlege annak immoralitásában keresendő; a' politikai vétségek, ha csak a' kivitelben más s z i n t nem öltének magokra, leginkább szellemi irányzatokban alapulnak, a' közirtaság fenálló intézkedéseinek szabályain, azon, hogy a' bűnös egyed a' fenálló viszonyokkal magát ellentétbe helyezze, vagy hogy a' társaságnak alkotó elemei egymással összeütközésbe jöttek. Ha pedig az eskütszék tagjai rokonszenvel viseltetnek a' fenálló viszonyok v. a' kormány iránt, akkor a' vádlottra nézve az eskütszék is bíró és fél egyszersmind; ha pedig rokonszenvek és politikai irányzatuk a' vádlott mellett szól akkor a' vádló kormány nem számíthat azon részrehajlatlan igazságkiszolgáltatásra, mellyt követelhet. Ezen nehézségek feloldása majdnem lehetlenségek határába tartozik: de ha megközelíthető lenne, az csak úgy volna elérhető, ha a' bírói eljárás örökidőkre oly egyedekre ruházhatnák, kikben fényes polgári állás kívánt jártassággal párosulván, az igazságnak teljes mértékbeni részrehajlatlan kiszolgáltatása lenne állásuk's tekintélyüknek leglényegesb föltétele. Mindenütt, hol eskütszék léteznek, azoknak alakítása, a' listáknak elkészülte után többet kevesebbet a' sorstul függ, fen tartatik azokra a' jogtudós és kormány által nevezett bíráknak kellő befolyása. Ellenben hazánkban a' bírák választása annyira összeszűződött alkotmányos szokásainkkal, hogy azt egészen mellőzni a' t. RR. lehetőségesnek nem látták, miért is mind a' véd, mind az ítéző eskütszék választani, elvégre pedig a' törvények alkalmazását szinte választott bírák által gyakoroltatni kívánják; bíróválasztás pedig é eskütszék, ezen két eszme, egymással nehezen egyeztethető össze. De ne felejtjük, hogy hazánkban az eskütszék egyik legjellegesebb tulajdonukat el fognak veszteni, melly abban keresendő, hogy azok a' judic. pariumnak egy nemét képezik. Ez csak ott lehetséges, hol a' polg. osztályzatok érdekei már kiegyenlítvők. Ellenkező esetben, hol mint nálunk, a' nemesrend a' nemnemesek irányában sokkal több, nemcsak politikai, de más kiváltságokkal is bír, mint az angol párek, többi polgártársai irányában, vagy egyedül nemesekből álló eskütszék kell alakítani, mi az eskütszék természetével ellenkezik, vagy az eskütszék többé jud. pariumot képezni nem fognak. Mi pedig a' dolog gyakorlati oldalát illeti, azon nemesek, kik eddig oly gondosan ovakodtak a' városi t. hatóságtól, fognak é illy módon alakított ítélszék irányában kívánt tisztelettel viseltetni? Nem fognak é hazánk lakosinak műveltségi fokát tekintetbe véve ezen eskütszék számos helyeken azon községi tanácsulésekhez hasonlítani, hol a' bíró eskütszékkel kulacs mellett tanácskozik a' község dolgaiul, és határozatainak alapját atyafiságokban, komaságokban, pajtáságban találja inkább, mint a' dolog valódi állásában. Mondatik ugyan, hogy az eskütszék institutioja igen jó eszköz az érdekek kiegyenlítésére, a' népnek nevelésére; de az igazságnak kiszolgáltatása nem elegendő szent cél magában is? Én azt részről legalább mindig czélnek tekintendem, és soha sem járulandok ahoz, hogy az eszközkint más célok elérésére használtassék. Mindezeknél fogva pártolom P. E. indítványát és felszólítandóknak vélem a' t. KK. és RR-ek: hogy az eskütszék eszméjétől elállván, a' bírói eljárást azon alapokra, mellyeket az országos választmány többsége az eskütszékéről szóló jelentésében kijelölt, építeni sziveskedjenek. Ezen előadás által ki levén a' jelen kérdés merítve, még némelly, már a' mult alkalommal felhozott eszmék ismétlése után, ó. cs. k. Fensége a' többséget gr. P. E. nézetei szerint kimondván, az ülést eloszlatta.

281d. ker. ülés sept. 10kén, elnökök: Erős Lajos Szabolcs és Sárközy Kázmér Fehér megyék követei; jegyzők: Szentkirályi, Ghiczy, Palóczy; naplóíró Eischl. — Mielőtt a' RR. a' napi rendre tűzött tárgyatól fogva tárgyalásába becsátokztak, B—d megye üsz követe indítványt tön, hogy miután a' financialis országos választmány munkálatait tegnap elegendő ülésben

beadta, mellyben a' haza közboldogságának előmozdítására nagy és üdvös eszmék foglaltatnak; hogy azok minél előbb testté válhassanak, a' tárgyalásra oly határidőt kívánt kitűzteni, melly alatt a' küldők a' munkálatnak sietve leendő meg küldése mellett követeiket utasításokkal elláthassák. Az indítvány közel két órai vitára szolgált anyagul. Azok, kik a' határidő kitűzését ellenzették, két egymással ellenkező szempontból indultak ki; ugyanis az egyik rész azt állítá, mikép a' munkálat föltényezőit a' teherviselés és fizetésajánlás teszi, ahoz pedig a' küldők felhatalmazása nélkül semmi tekintetben sem járulhatnak; e' munkálat komoly és hosszasan tanácskozást igényel, 's e' részben a' hatóságokat a' praclusi terminussal nem korlátozhatják. M. tiszta megye követe megyéjének, melly az ország szélén fekszik, a' dolog meghányására elegendő időt kívánt engedtetni. Mig ugymond, a' munkálatot haza küldhetjük és bennünket küldőink utasítással elláthatnak, az országgyűlésének vége lesz, mindenekelőtt tehát azt kellene elhatározni: vajjon kívánják é a' RR. ezen munkálatot még e' jelen országgyűlésen tárgyalni vagy nem; ha pedig ezen kívánságtól a' többség által elűtetném a' leghosszabb határidőre szavazok. Mások pedig akkép vélekedének, hogy a' munkálatban foglalt legtöbb kérdésre, mint a' közmunkák szabályozására, hitelintézetek felállítására és vasutak építésére a' követe nagyobb részének positiv utasítása van, ezeket határ dő kijelölése nélkül is minél előbb tanácskozás alá lehet venni, utasítást csupán a' fizetés mimódon leendő elvállalása iránt kell a' küldőtől szorgolni, erre pedig, ha a' munkálat sebes postán a' megyékbe szétküldetik, az utasítások 10 octoberig megérkezhetnek; az 1836. és 1839ki országgyűléseken is volt hasonló példa, midőn a' hatóságokat az országgyűlésnek vége siettetve utasításadásra és hátramaradás nem történt; a' határidőnek későre leendő kitűzése nem egyéb, mint általa azt kívánni elérni, hogy a' munkából mi sem legyen, mi eddig mindent a' só felemelt árából akartunk tenni, sokan azt hitték, hogy avval az országgyűlés csodákat vihet véghez, azonban ha a' nemzet jövendőjét kívánjuk előmozdítani, a' szükséges teendők létrehozására áldozatokkal kell járulni. 'sat. Végre szavazatra tétetvén azon kérdés, akarnak é a' RR. a' munkálat tárgyalására határidőt kitűzni vagy nem: 39 megye 9 ellenében igenre szavazott; a' kevesebbségben maradt megyék: Komárom, Bars, Somogy, Veszprém, Zemplén, Ung, Gömör, Heves, Máramaros. Ezek közül némellyek mint fentebb említők, azért nem kívántak határidőt szabni, mivel véleményük szerint több nevezetes kérdést, mellyekre világos utasítások léteznek, el lehet határozni; a' többire pedig, meddig ezek tanácskozás alatt lesznek, az utasítások megérkezhetnek. Ezután a' többség kívánata következtében a' határidőnek mellyik napra leendő kitűzése került szavazat alá, 25 megye első, 23 megye pedig nyolczadik octoberéig; a' kevesebbségben maradt megyék: Ung, Szabolcs, Gömör, Borsod, Bereg, Torna, Ugocsa, Máramaros, Krassó, Pozsony, Nógrád, Liptó, Somogy, Győr, Veszprém, Fehér, Esztergom, Mosony, Bács, Turóc, Pozsega, Verőce, Szerém. — Végre még a' felettámadt kérdés, vajjon az elegendő munkálat föltétele hagyassák é első octoberre, de a' RR. általános többsége abban állapodott meg: hogy azon tárgyakra, mellyek iránt a' többségnek utasítása van, a' határidő ki nem terjesztetik. E' határozat bevégezte után, áttérték a' RR. a' városi reform ügyre; itt közelítés tekintetéből két pontra nézve fogadták el a' RR. a' förendi javaslatot: t. i. elállottak attól, hogy az a' dő maximuma az országgyűlésen határozatassék meg és hogy a' szabályok összeszedésére országos választmány küldessék ki; az elsőre nézve azon módon, mint a' Hajdukerület rendezésében javaslatott, lett a' megállapodás, a' szabályok összeszedése pedig a' FRR. kívánata szerint a' Helytartótanácsra bízott. Többi pontra nézve a' RR. előbbi határozatuk mellett maradtak; szavazat csupán azon kérdés felett történt, elfogadják é elvben a' RR. a' föfelügyelőket: 25 megye 22 ellenében nemmel szavazott; a' kevesebbségben maradt megyék: Abauj, Zemplén, Sáros, Szatmár, Szabolcs, Szepes, Torna, Máramaros, Krassó, Liptó, Bars, Somogy Győr, Veszprém, Baranya, Fehér, Mosony, Árva, Bács, Turóc, Pozsega, Szerém. Továbbá elő került a' katonai élelmezés 's szállásolás tárgyában átküldött förendi válaszüzenet. Erre nézve a' RR. általános többsége a' FRR. azon javaslatához, hogy a' kiküldendő országos választmány a' váltásági summának mikinti biztosítására és jövendőre egy igazságosabb kivétési kulcs iránt is véleményt készítsen, nem járult; mert ez által, mint egy megyei követ megjegyző, olyasmibe egyeznék meg az ország, mit törvényesnek soha se ismert meg. Mindig fél-

tékeny vala a nemzet a biztosítás elvállalásában, az ez iránti rendelkezést az alkalommal is magának fentartja. E tárgy iránt a küldők többségének utasítása a felírásban, mit a FRR. is elfogadtak, foglaltatott, ennél többre a választmányt sem bízhatják; és munkakörét csak annyira terjeszthetik, hogy az országos választmány a küldött kir. biztosokat a kívánandó summa iránt kihallgatván, s ha ne talán teendő föltételek között biztosíték és újabb kulcs kívántatnék iránta, mennyiben az elvállalandó teher kénytelen lenne, véleményt adjon. Ezután a harminczadnak az országgyűlésen leendő meghatározása tárgyában átküldött frdi válaszüzenet vétetett fel. A RR. hogy ezen fontos tárgy, mely hazánk jövődjö jöllétének előmozdítását oly kimondhatlanul érdekli Felséges urunk elibe minél előbb eljuthasson, a FRR. javaslatát elfogadták; mindazáltal a RR. a védvámrendszer mellett kifejtett nézeteikhez tovább is ragaszkodnak, mert csak ez uton hiszik a haza javát eszközölhetni, de ezen kérdés vitatását ez uttal mellőzvé, azt akkorra tartandják fel, midőn a vámrendszer érdemileg tárgyalás alá fog vetetni. Továbbá a tanácskozás folytatásban előkerült frdi észrevételeket, melyek a hatóságok által pótlólag beadott sérelmekre kitéttek a RR. el nem fogadták, ragaszkodván előbb kifejtett nézeteikhez. — Végre tanácskozás alá jött a vallásbeli sulyok és nehézségek tárgyában mult ország gyűléséről fentartott pontjai iránt a FRRnek átküldött válaszüzenet. Miután a szabad átmenetre nézve a két tábla közötti egység megtörtént, hogy a vallásbeli surlódások kikerülésére ennek üdvös jótékonyását minden honpolgár minél előbb élvezhesse, ezen pont a többi vallásbeli kérdések közül kiszakítatván ő Felségéhez külön fel fog terjesztetni; addig, míg erre kir. válasz érkezendik, a reversálisokra és a vegyes házasságokból eredő válóperekre nézve a további tanácskozás felfüggesztetett.

219d. orsz. ülés a m. FRRnél sept. 11én délelőtti 11 órakor. Ő cs. k. fősége napirendül kitűzte a hajduk szabad kerületének elrendezése 's országgyűlési szavazata tárgyában átküldött rendi 2dik üzenetre szerkesztett 2dik főrendi válaszüzenetnek hitelesítését, mely nyomban felolvastatván, észrevétel nélkül változatlanul meghagyatott. — Ezután tanácskozás alá vétették és szakaszonként felolvastatták a büntetőtörvénykönyvi javaslatnak büntönrendszerről harmadik része iránt átküldött negyedik rendi üzenet; melynek bevezető első két szakaszának felolvasása után egy m. gróf a t. RRet, az előbbi főrendi tanácskozások nyomán arra kívánta felszólíttatni: hogy miután a mélt. FRR. a büntönrendszer szükséges előzvényének a büntetések fokozatát és arányosítását tekintik, sziveskedjenek azt minél előbb e táblával közölni. (Elfogad.) Az egyes szakaszok körül legvezetesebb végzéseket ezek: Az 113. §ra közelítés tekintetéből megtörtént az egység; — a 117. és 119. §-ra nézve megegyeztek ugyan a megyei büntönökre a tisztviselők választásában, ellenben a 151. és 152. §-a kincstár által építendő mintabüntönöknél a királyi kinevezést méltányosnak találták. A XII. fejezetre nézve előbbi nézeteik mellett megmaradván, úgy szinte a 368ban javasolt intézkedésben a jövő törvényhozás megszorítását 's így csak írott malasztot látván, a 4 mintabüntön felállítását mellett ezentul is megmaradtak, felszólíttatni kívánván a t. RRet: hogy arról, mikép szállíttassanak legbiztosabban ezekben a r a b o k, minél előbb nyilatkozni sziveskedjenek. — A 380d. §ra nézve egy igazságos kulcs kidolgozásának megemlézése tovább is célirányosnak találtatott. A többi szakaszoknál a m. tábla részint a t. RR. nézeteinek helyeslésénél fogva, részint közelítés tekintetéből, megegyezéseket kijelenték. Felolvasni akarván ennek folytatában a n. itélőmester az e tárgy felírásjavaslatot, egy m. gróf ezt e körülmények közt fölöslegesnek tartotta, mivel más alkalommal is az illy felolvasás csak a két tábla közti megegyezés után szokott megtörténni. Ezt a többség is helyeslén, ő cs. kir. fensége oda nyilatkozta ki a végzést: hogy a t. RR. a jelenleg el nem fogadott pontoktuli elállásra 's a felírásnak e szerinti módosítására szólíttassanak fel. — E tárgynak befejezte után hosszas és élénk viták támadtak a t. RRnek a megyei választó és tanácskozó gyűlések szabályozása iránt készített második üzenete fölött. Egy m. gróf és országnagy a multkorai tanácskozásokra 's végzésre emlékeztetve, melynek következtében a megelőző szabályok, mint a megyék elrendezését feltételezők emellett, repressiv intézkedések javasoltattak, ujlag felszólíttatónak vélte a t. RRet: hogy az elsőktől elállva, az utóbbiakat vegyék tárgyalás alá 's ebbeli nézeteiket minél előbb közölni sziveskedjenek. Valamint e kérdésnek multkorai tárgyalásakor, úgy jelenleg is a kevesbbség tagjai a majoritásnak ezen né-

zete ellen hevesen kikeltek. Egy m. gróf kijelenté: hogy a t. RR. munkálatát igen hiányosnak tartotta 's tartja, az mégis e táblától még hiányosabban került vissza, miután a rendi üzenetnek egyik, a főispánokat illető fele, épen tárgyalás alá nem vétetett. Ezen eljárást sem igazságosnak, sem az orsz. gyűlési gyakorlatnak megfelelőnek nem tarthatja. Ha a RR. nézetei hiányosak, e tábla részéről kellene megmutatni hogy miben hiányosak tulajdonképen 's a hibás helyett valami jobb lett volna előadatandó. — Egy másik m. gróf, ki távolról sem kíván minden hibát a főispánoknak tulajdonítani, sőt ha lehetne, jogaikat szaporítani 's törvényesen megállapítani, nehogy jövődjöre is úgy mint eddig insultatióknak legyenek kitéve, épen ez okból úgy hiszi, hogy ha ezen jogmegállapítás be nem következendik, azt e tábla többsége csak önmagának tulajdoníthatja, miután elmellőzte az egyetlen gyógyszer: a képviselőt, 's így, az ország még tovább is ezen igen súlyos állapotban marad meg, azért mást, mint e tábla majoritását, nem lehet okozni. — Megjegyeztetett egy harmadik m. gróf által, hogy a t. RR. gondoskodtak javaslatukban a korteskedés megzabolásáról, de a mélt. FRR. főispáni önkény korlátozásáról hallani nem akartak. — Ebben a tárgyban, ugymond, egy negyedik m. gróf, senki sem kívánja fentartani a mostani rendetlenséget; azonban mégis úgy látszik, mintha minden felekezeti visszaélések egyik neme iránt némi rokonsággal viseltetnék, remélvén, hogy majd idővel annak hasznát veendi. De a baj még nem elég nagy, 's csak várjuk meg annak mindinkább növekedését, majd más hangulatban szölandnak mindkét részről, 's majd nem követendik többé a közmondást: corvus corvo oculum non effodit. — Illy hangulaton még tovább folytatták a vita, míg más oldalról egy m. báró 's főispán forrón ohajtá ugyan, hogy a főispáni jogok és kötelességek minél előbb törvény által meghatározassanak, de miután reménye nincs, hogy most, az országgyűlés vége felé, e tárgy körül törvény alakulhasson, erről jelenleg lemondani kíván; azt azonban el nem ismervén, hogy a főispánok iránti kérdés nem tárgyalatott, miután a válaszüzenetben meg vannak említve a főispánok. — Ezen utóbbi állítás ellenében emlékezteté a táblát az előbb felszólalt grófok egyike, hogy a főispánokat illető szakaszok fel sem olvastattak, hanem előre már az elv kimondatott, hogy a m. FRR. e kérdésbe ereszkedni nem kívánnak. Igaz, történtek némi vitakozások; de mind a mellett meg nem foghatja szónok, mi nézetből indult legyen ki a tábla többsége e kérdés körül. Egy kissé tárgyalták 's egy kissé nem tárgyalták, mint szoktak mások is egy kissé tenni 's egy kissé nem tenni. — Ennek ellenében egy m. gróf megjegyzé, hogy van e táblának joga, részenként is tárgyalni valamely kérdést, 's ha az egészet most elérni nem reméli, csak azt venni célba, mi elérhető; 's így csak a kicsapongások ellen visszatérőleg rendelkezni. Ott törvény már létezik, csak sanctiót kell melléje felállítani, míg amott egészen új törvényt kelle vala hozni, mi az országgyűlés jelen stadiumában teljesen lehetetlen. — Többféle kitérések után a fenséges elnök a többséget tárnok ő excja nézeteire kimondani kegyeskedett. — Felolvasatának ezután némelly a t. RRnek mai ülésből átküldött üzenet, t. i. a) a katonai élelmezés, b) a harminczadok, c) a szabad községek elrendezése tárgyában, melyek köziratra utasítatván az ülés eloszlott.

282d. kerül. ülés szeptember 11kén. Elnökök és naplóvívő az előbbieket, jegyzők Palóczy, Ghicz, Szentkirályi és Vukovics. Az igazoló választmány jelentésének fölvasása után, mely szerint Szabolcs megye a bemutatott követi megbízó levele által tudatja a RRel, hogy követi pályájáról lemondott Bónis Sámuel helyébe Bay Ferenczet választotta, a katonai élelmezés és szállásozás tárgyában, úgy a harminczadnak orsz. gyűlésen leendő meg határozása iránt, 's végre a szabad községek elrendezése tárgyában készült második üzenetek hitelesítették; végeztével pedig tanácskozás alá vétetett a m. FRRnek az egyházi áldásnak a vegyesházasságoktuli a r. kath. papság által lett megtagadása tárgyában átküldött 3d. válaszüzenete. Azon gyermekeknek, kik nem katolikus lelkész által összeadott vegyesházasságból születtek, jövedőbeli állapotuk biztosítására, hogy az illető anyakönyvbe mennyire beiktatva nem volnának, bizonyos határidő alatt beiktassanak, megtörtént a két tábla közötti egység; azonban a határidőnek megszabását a főnálló táblai gyakorlat nyomán akkorra vélték halasztandónak, midőn e részben a törvény szentesített fog. E tárgynál Z. megye követe előterjeszté, miképen megyéjében történt azon botrányos eset, hogy a r. kath. pap egy pár vegyes vallású jegyeseket összeadni vonakodott, 's

azoknak összeadásától a prot. pap is felsőbb helyről eltiltatván, maig sincsenek meg esketve, 's ezen botrányos állapotban együtt élni kénytelenítették 2 gyermeket nemzettek, melyeket a törv. hozásnak szerencsétlen és törvénytelen állapotban hagynia nem szabad. Továbbá megtörtént az egység arra is, hogy az 1647: 14. t. alapján indított perek ő Felségétől visszakéreszenek. Ellenben az üzenetben foglalt azon pontra nézve, hogy mikép és ki által történjék a vegyes házasságbeli összeadás, a vélemények többfelé ágaztak, némelyek ezen kérdés feletti tanácskozást addig, míg a szabad átmenetre kir. válasz érkezik, fölfüggesztetni kívánták és az előbbi határozat főtartását szorgolták. Voltak kik a fölírástól is elállani kívántak, mivel az innen származható kérdések és surlódások jövedőben a transitus által elenyésztetnek. Egy tiszta megyei ősz követ ugymond, a fölírástól elállani nem lehet, mert általa elismernék, hogy az áldás megtagadása által, nem történt sérelem, e tábla ön magával jöne ellentétbe, ha attól, mit két orsz. gyűlésen folytonosan súlyos sérelemnek vallott és orvoslását sürgette, elállana; egyébiránt a szönyegre került kérdést az 1790: 29. t. némi magyarázatával könnyen elintézhetőnek vélem; ugyan is a törvény ezen szavaiból „matrimonium coram rom. cath. parcho in eantur“, ezen szó „romano“ hagyatassék ki és a házasulandóknak hatalmában álljon akármely törvényesen bevett vallás lelképásztora által magokat megesküdtetni. Ezt azonban egy másik megyei követ veszedelmesnek vallá, mert ha a törvény demarcationalis lineát e tárgyra nézve nem vonna, az egybekerülendők között surlódásokat és ingerültségeket támasztana, mi még a házasságokat is akadályoztathatná; mer t gyakran megtörténhetnék, hogy mind az egyik, mind pedig a másik fél ön papja előtt kíváná az egybekelést végbe vinni; egyébiránt e kérdés még annak elhatározásával is kapcsolatban áll, hogy a vegyes házasságban születendő gyermekek melyik vallásban nevelteszenek, ezzel megsemmítenék a RRnek azon rendelete, hogy a gyermekek apjak vallásában nevelteszenek, mert a pap addig a házasulandókat össze nem adná, míg őt a gyermeknek milly vallásban leendő neveléséről nem biztosítaná. Többen nem látták szükségét annak, hogy miért álljanak el a t. RR. azon határozattól, mely szerint a vegyes házasság mindig a völögeny papja előtt rendeltetett eszközöltetni. — Ha ezen kérdés tárgyalásába ugymond egy megyei követ, kívánna a tek. RR. bocsátkozni, akkor szükséges a martius 25ről kelt kegy. kir. válasz egyes pontjait is fölvenni, 's minthogy ez többek által helyeseltetett, azon kérdés tüzetett ki szavazatra: vajjon kívánják a RR. legközelebb a kegy. kir. leiratott tárgyalni? 32 megye 15 ellenében nemmel szavazott; a kisebbségben maradt megyék: Abauj, Zemplény, Sáros, Ungh, Szathmár, Szabolcs, Bihar, Temes, Pozsony, Nyitra, Sopron, Trencsén, Fehér, Mosony, Pest. Ezen határozat folytatában a RR. ezen kérdés elhatározását a többi vallásbeli pontokkal a szabad átmenetre érkezendő kegy. kir. leirat tárgyalásáig fölfüggesztették. — Továbbá tanácskozás alá került a görög n. egyesült vallásuak ügyében tett 3dik válaszüzenete a FRRnek; erre nézve a RR. előbbi nézeteik mellett maradtak; a kalendarium dolgát pedig a vallásbeli tárgyaktól kiszakítva külön kívánják a RR. általános határozat következtében orvoslás végett ő Felsége elibe terjesztetni; mert, ugymond egy megyei követ, a kalendariumban legkisebb dogmaticus kérdés sem rejlik, az egész csak pusztá nem akarásón alapszik. E kérdés csekélyszerűnek látszik, nagy fontosságu, mert az illyen kalendariumok, ritualék Oroszországban nyomtatnak, 's abban olly irány van fektetve, mely Magyarország érdekébe ütközik; ez ügyet minél előbb eldönteni szükséges és pedig annyival inkább, mert azoknak behozatása és használása Rudolf alatt törvény által ezer forint büntetés alatt megtiltatott. Végzésekép még kimondatott az is, hogy eddig a RR. a tárgynak ő Felségéhez leendő fölterjesztését szelidebb módon ohajtották volna eszközölni, de azt most a hon érdekének fentartása mellett követelik. — Ezután a kiszemelt indítványok jöttek tanácskozás alá; a 21 pont, mely szerint indítványoztatott, hogy a nagyobb vizi munkákról szóló 1836: 36. t. rendelete minden birtokosra általánosan kiterjesszessék: Cs. m. követe indítványa folytatában a finansialis választmányának közmunkákról szóló javaslata tárgyalásáig fölfüggesztett. — A 74. pont szerint a mások birtokábani vadászatnak mindenkre nézve általános tilalmazása szorgalmaztatik. Egy karpát vidéki követ előterjeszté a RRnek, miképen G. m. követe ezen tárgyban törv. javaslatot készített, a tanácskozás könnyebbitésére jónak vélte, ha az érdemleges tárgyalás

előtt köziratra adadni rendeltetnék. — Miro egy duna megyei követ kinyilatkozta, miképen az idő rövidsége miatt, nem lehet vadásztörvényeket, mely hoszszas tanácskozást igényel alkotni, ha csak azon roppant és nagy fontosságu teendőket, melyektől a haza jövőnd boldogsága föltételeztetik, háttérbe szoritani nem akarjuk; egyébiránt nem is látja a kérdés elhatározásának sürgető szükségét; a tulajdon jog általa legkevesebbé sem sértetik, mert eddigi törvényeink szerint a vad senkijé, res nullius volt és nincs ok miért kellene azt most a birtokosoknak ajándékozni, tudom én — ugymond — hogy más országokban e' részben szigorun korlátozó törvények léteznek 's hogy egykor nálunk is szükséges lesz az industriának ótalmazására megszorító törvényeket hozni, de jelenleg annak sem idejét, sem szükségét nem látom. E' tárgy hoszszas és minden oldalruli komoly megfontolást igényel, nem elég itt csak a nagy birtokosok jogait tágitani, hanem még arról is szükséges rendelkezni, hogy a vadak elszaporodása miatt, ha a szegény jobbágnak kára történik, ki és mikép fogja megtéríteni; továbbá büntetést kell szabni még a vadárulókra és sanctio nélkül a vadászatot korlátozni nem lehet. Ellenben az indítványozó S. megye követe által előadatott, mikép a szabad vadászat által a tulajdon jog sértetik, 's azt más kára nélkül gyakorlani nem lehet; nincs is Európában más mivelt nemzet, mely e' részben nem rendelkezett volna, ez történt némi részben nálunk is, 's azon állítás hogy a vad hazánkban res nulliusnak tekintetik, nem áll, mert törvényeink ellenkezőt tanusítanak, midőn a vadászat jogát a szegény földesuri tulajdonná tették. Egy más megyei követ pedig úgymond, a tulajdon jog bitorlása a század szellemével sem egyez meg, mi a földbirtokosoktól a haza javára áldozatokat kívánunk, 's a birtokot megörzeni vonakodunk; különben is hogy áll jelenleg a vadászat szabadsága hazánkban, törvény által van a szegény jobbágy eltiltva, a jog csak a nemességnél hagyott meg; a jobbágy joga legkevesebbé sem fog korlátoztatni, sőt nyer, mert a nemes vadászok által nem fog birtokában kárt szenvedni. — Erre az ellenzék részről még megjegyeztetett, hogy 1802ben, midőn a nemzetnek szabadságot kellett volna kérni, az ország Rdei a vadászati törvénnyel bibelődtek, úgy most is, mit fognak mondani küldőink, mit Európa, hogy akkor, midőn a hon javítására a számtalan teendők előttünk állanak, az országgyűlés utolsó napjaiban azokat háttérbe szoritva, vadászati törvények fölött tanácskozunk 'sat. Végre a vélemények elágazása miatt azon kérdés: vajjon tárgyalás alá vétessék-e S. megye indítványa? 28 megye 18 ellenében igennel szavazott. A kevesebbségben maradt megyék: Nyitra, Zala, Liptó, Komárom, Mosony, Pest, Tolna, Abauj, Szabolcs, Borsod, Beregh, Bihar, Mármaros, Békes, Csanád, Arad, Temes, Torontál; 's e' kép a gömőri törv. javaslat köziratra lesz bocsátandó.

219dik orsz. ülés a' t. RRnél sept. 11én. — Mindenekelőtt az igazoló ker. választmányának Ung és Szabolcs megyék követi megbízó leveleire tett kétrendbeli jelentése olvastatván föl, azokra legkevesebb észrevétel sem fordult elő. — Ezután tanácskozás alá került a katonai élelmezés és szállásolás, — továbbá a szabad községek elrendezése tárgyában; — valamint a harminczadnak országgyűlés leendő meghatározása iránt készült második üzenete a' RRnek. — A szabad községek fölvétele alkalmakor a' nm. kir. személynök fölhívá a' RRket, hogy az országgyűlés vége mindinkább közeledvén, üdvös siker elérése tekintetéből csupán oly tárgyakra szoritkozzanak, melyek az országgyűlés alatt a tanácskozások legfőbb tárgyai valának. B. dunamegyei követ pedig a' szabad községek elrendezését már azért sem kívánhatja ugymond, mert azok a megyei hatóságokban tetemes változást okoznának 's ez okból a megyék elrendezésére kívánta halasztatni; a' RR. többsége ezen fontos ügyet más szempontból tekintvén, a' ker. határozatot megtartotta, 's mind ez, mind pedig a napi renden volt más két üzenet a' FÖRRhez minélelőbb átküldetni rendeltetett.

220dik orsz. ülés a' méltóságos FÖRRnél, sept. 12kén délelőtti 11 óraker. A' napirend megnyitása előtt fölvastattak 's köziratra utasítottak következő földi válaszüzenetek: a) a jobbágyok által gyakorlott szabad sóarulás, b) az urbéri cikkelyek némely szakaszainak módosítása, 's c) a jászokkerületék elrendezése tárgyában. Tanácskozások tárgya volt a katonai élelmezés és szállásolás körüli második rendi üzenet, melyhez a' m. tábla hozzájárult. Ezt követék a harminczadnak országgyűlési elrendezése iránti 2dik rendi üzenet fölötti tanácskozások, melyek eredménye szinte a két tábla közti tökéletes megegyezés lön, mi szóval üzenetet a' tek. RRnek. Végre a' szabad köz-

ségek elrendezése körüli 2dik rendi üzenet tárgyalott 's a' m. FÖRR. egy m. gróf és főispán indítványára hoszszabb 's pótlólag közlendő vitatkozások után előbbi nézeteiknél megmaradtak. — Még az ülés folytában megkészült válaszüzenet a' katonai élelmezés iránt fölvastatott 's a' tek. RRhez átküldetett, mire az ülés eloszlott.

283. ker. ülés sept. 12én. Elnökök és naplövívő az előbbieket, jegyzők Szentkirályi és Palóczy. — A' KK. és RR. reggeli 9 óraker titkos tanácskozványt tartván, annak déli 12 óraker lett bevégezte után a' ker. ülésben a' vallásbeli sulyok és nehézségeknek mult országgyűlésen fentartott pontjai tárgyában készült 4dik üzenet és a' turmezei gróf és követ által beadott panaszos jelentés érdemében tett 3dik üzenet 's az ehez kapcsolt fölirási javaslat hitelesített.

220dik orsz. ülés a' t. RRnél sept. 12kén. Legelsőben a' katonai élelmezés és szállásolás tárgyában átküldött földi üzenet olvastatott föl, melyben tudatják a' RRkel, miképen az átküldött üzenetet, a' nélkül hogy annak lényegébe ez alkalommal bocsátkoznának, elfogadják; ugyszinte tudatott a' RRkel az is, hogy a' harminczadnak országgyűlésen leendő meghatározása tárgyában készített üzenetet és fölirási javaslatot egész kiterjedésben a' FRR. elfogadták; és a' fölírás a Felsőgéhez minélelőbb fölterjesztendő; — a' másik megállapodás következtében pedig az ersz. választmány munkálkodását haladéktalanul meg fogja kezdeni. — Ezután a' mai ker. ülésben hitelesített kétrendbeli üzenet és fölirási javaslat vétetett föl; a' turmezei sérelemre ugy a' panszlavismus és illyrismus tárgyában készült fölirási javaslatra Horvátország egyik követe, hoszszas czáfoló előadással állott elő, de a' RR. általános többsége a' ker. határozatot változtatlanul hagyta.

(Folyt. a' 209d. frdi ülésnek.) Ezeket előre bocsátván azt hiszem, hogy ha valamikép lehetne állásunkon segíteni, azon módban nem tudnék megegyezni, melyet a' mlgos ur előadott; mert ugy ismét ott állnánk, hol régenten. Elismertük a' sérelmet és felküldöttük, hanem minden a' maga régi állapotjában maradt. Ezen rendszer már, mint tudják, mintegy század óta gyakorlatban van, és annak semmi resultatumát nem látom. Itt tehát valami új eszmét kell kigondolni. Minden bajunk azon vélekedésen gyökerezik, hogy ha a' vámok eltörültenek, akkor a' német tartományok egészen tönkre jönnek és nem győzik az odavaló adót fizetni, sőt épen most hozta elő az előttem szólott m. gr. ur Tegoborszky grófnak munkáját, melyben az áll, hogy mi magyarok minden évben 10 millió pfgó fttal gazdagodtunk. Ezen igen örvendének, de zsebemben keresem azon 10 milliót, és nem találom abban semmit. Ámbár gróf Tegoborszky igen tudós ur, de igen csodálkozom, hogy egy idegen muszkának annyi datumokat adott volna Bécsben, holott előtünk azokból oly nagy titkot csinálnak. Az egy, mi engem e' részben vigasztal, az, hogy azt hiszem, mikép ezen muszka grófot bizony elámitották. Ezt tanusítja leginkább a' tapasztalás, mert ki az országot csak legkevesebb ismeri, az tudja, hogy szegény; 's a' mélt. előttem szólott gróf ur, mint a' váltó altörvényeszek elnöke, hivatalánál fogva legjobban ismerheti szükségünket, sőt azt mondom, hogy Európában nálunknál szegényebb nemzet nincsen; 's így ha többet fizetünk, bármit mondjunk, pauperisálva leszünk. 'S kérdem, mit nyert vele a' kormány? Nem egyebet, mint azt, hogy legszegebb országá vékég elszegényedett. A' többi örökös tartományok pedig, ha közelebből nézzük, szinte nincsenek oly fölötté irigylendő állapotban; mert ha közelebből Csehországot nézzük, hol legtöbb gyárokat találunk, tapasztalni fogjuk, hogy ott épen az a' baj: hogy több gyárai vannak mint az országos szükségek kívánják; a' gyároknak nézve pedig bizonyos quantum kell, annyi mennyi az élethez tartozik, és ha több van, mi annak a' következése? a' munkás ember annyira elszegényedik és elszaporodik, hogy minden napi élelmére a' munkabér, melyet magának keresett, nem elegendő, és a' sok pénz és jelesen az is, mit mi az örökös tartományi gyároknak fizetünk, nem osztatik fel a' lakosok között, hanem néhány péntözser zsebébe foly, kik ezáltal hallatlanul gazdagodnak, de a' nép vagy elszegényül vagy tönkre jut. Ez resultatuma ezen rendszernek. Tudom, hogy az ausztriai kormány ezen tárgyban már sokkal másképp kezd gondolkozni, és átlátja a' dolognak halfekvésését, és a' bajon segíteni akar; de ugy hiszem, ezen colonialis systema védfalak által nem leendne elmellőzve; mert nem tekintve némely professorok által föllállított teoriákat, ha körülnézünk a' világon, ha a' gyakorlatot vesszük tekintetbe, azt fogjuk látni, hogy egy ország sincs már többé, mely oly állapotban volna mint Magyarország. Azt látjuk,

hogy Angolország első coloniáját elvesztette ugyan, de ezen példából mit tanult? az óta jól bának coloniájával; mert, teszem, le gy e n v a l a m i veszély vagy forradalom, a' mostoha kormány többre nem számíthat mint oly szeretetre, mellyel rabszolga urához viseltetik, ha pedig a' kormány méltányosan bának az országgal, annak szeretetére méltán számíthat, és pedig oly szeretetre, millyennel fia viseltetik apjához, és ez azon mód, melly e' monarchiát fenntarthatja. Azt hallottam a' védvámokrul állítani, hogy azok a' nemzetiség föntartására szolgáljanak. Megvallom, sokkal rövidebb eszem, hogy sem ezen indokot állásam. Ha azok, kik nem tartották nemzetelleni bűnnek, hogy az ősiség minden módon eltörültesék, illy helyzetben mint most, hol semmi pénzünk nincsen, már pedig előre látható, hogy rakásonkint fognak kultartományokból az országba vándorolni, és az nemzetiségünket védni nem fogja, kivált most, midőn a' városoknak 16 voks oly könnyen adatik, hol most is főként a' német elem uralkodik, vagy legalább Magyarország felett uralkodik, midőn ismét egy oly német tartományt — nem tanulva az erdélyi szászok példájából — állítunkfel 16 szepességi kamaralis jóságból. Mind ez nemzetiség ellen van; sőt némelyek abban sem látják bajt a' nemzetiség irányában, midőn Horvátországot társ-országnak teszik, és mindenféle követeléseit helyben hagyják; ellenben azt nemzetiségből teszik, hogy a' vámsorompókat fenntartani kívánják. Én azt tartom, hogy a' kormány bizonyosan azt, mit tesz, bona fide teszi, erősen hívén, hogy a' többi örökös tartományok tönkre jutnak, ha Magyarország kereskedése és műipar a' fölvirágozik; mert azt meg kell a' német nemzetnek adni, hogy inkább igazságszerető mint nem. — I g y t e h á t c s a k arról van szó, mikép capacitaljuk egymást; azért vélekedésem az: hogy kérjük meg a' Felsőgé, miszerint országos választmányt, mellyhez a' monarchia minden részéről egyedekek concurráljanak, tudakozzék aziránt, hogy a' status közszükségeire mennyit ad Magyarország, és mennyit a' többi örökös tartományok? Én ettől legkevesebb sem irtódom, mert ha a' resultatum kárunkra volna is, ugy hiszem nincs senki köztünk, ki másnak ártalmára élni akar; de azt hiszem, hogy ezen vizsgálat reánk nézve jól fog kiütni. Járjunk egyszer végére a' dolognak. De ezen országos választmányt nem ugy kívánám organisálni, mint eddig organisáltattak a' választmányok, miszerint láttuk, hogy azok csupa kormány — emberekből állottak: ha ez orsz. választmányban kormány — emberek lesznek, azok legyenek olyanok, kikben közbizodalom van és legyenek azok nem ugy mint kamaralisták, hanem ugy mint polgárok, tagjai azon választmányának. A' világört sem tennem azt 's nem is látom szükségét, hogy a' Felsőgé kérjük arra, miszerint a' védvámrendszer, melly ellen eddig panaszkodtunk, tovább is tartassék fen. Ha a' kormány által azon kérdésünk meghallgattatnék, akkor én azon védvámrendszerben semmit sem találom, mert annak mi volna következése, ha a' kormány a' védvámrendszer elfogadná? Akkor lennének majd legnagyobb bajban, mert a' kormány előállana és azt mondaná: fizessetek! Ez a' legroszszabb systema a' világon, mert fizetni kénytelenítettetnék és csak játékvá lennének a' kormánynak; a' sok titkos csempészkedések vége hoszsa nem volna, és azok akadály nélkül gyakoroltatnának; mert elismert dolog, hogy 30,000 vámör mellett is csempészkedéseket akadályoztatni nem lehet. Így tehát ismételve mondom, hogy a' t. RR. ezen javaslatát nem egyébként, mint demonstratióknak tekintem, 's azt egyenesen csak absurdumnak nézem. Azt hallom említeni, hogy jobb volna kész tervet várni a' kormány részéről, mert a' kormánynak e' részben legtöbb adatai vannak. Azt tartom, ezzel nem nyerünk semmit; hanem csak kettős munka volna, és azt tartom, hogy az bizony ha jó, mind egy akármelleyikétől jó a' meglevő három forrásoknak, egyik forrás a' kormány, másik a' hazának tárgyért tagjai, harmadik a' köz opinio, melyet képviselnek a' hírlapok, akármelley uton jönnek a' jó indítványok, azt tartom azok mindig kedvesek szemünk előtt. (Végo következik.)

Budapesti napló. Pest város fenytő bizottsága elibe mult julius hónapban 66 vádolt került, kik között összesen 21 nőszemély, izraelita pedig 22 férfi 's 3 zsidónő vala. Az összes számból 47 találatott fenytőkre méltónak, 11 a' vád alól fölmentetett, 8 ellen pedig a' bünvádi nyomozás tovább folytatattik. A' vádbeli büntettek, egy vérengzési esetet kivéve, orzó csempészkedés és tolvajlások voltak, — ide azonban nincsenek bele számítva azon számos kisebb esnek elkövetői, kik rendőreleg fogattatván el, csupán csak ez által fenytettek meg 's javulás okáért többnyire a' dolgozó házba kerülnek. — A' N. Ujság megilletődés és méltó fájdalommal említi, hogy a' pesti magyar kir. egye-

tem
ca
les
m a
az
csa
nek
III.
olly
nem
tán
eze
mos
kia
dal
gy
lyez
ban
piro
Bud
ri és
logz
vesz
logs
rede
vált
mell
tábo
vak
vas
nokl
told
gene
kén
padu
fejze
hogy
dikró
igen
zöns
megi
melly
irtja
ség é
deke
fogna
ler S
a' tav
mét v
intéze
's eze
susró
tették
dését
magy
hirdet
's ipa
amazon
rason
még a
kivált
a' gon
legkö
teték
Kaesk
főügy
fegyver
Ti
aug. 8
tanács
szakül
ságunk
nálatá
ler gr.
pítvány
német
láról,
tanítás
Ritka
nyai eg
egyene
megrov
gyatott
készíté
iskolai
tanulók
kább.
félben
nök elb
dödni,
lesz ikt
Ab
elnöklet
megyén
tandó ö
gyó h. ta
tudul ad
ezen me
miután a

tem, mely magát „celeberrima universitas hungarica”-nak nevezgeti, annyira elfelejté hivatását és kötelességét 's a' nemzet törv. kívánatát hogy több tanítói magyarul még csak nem is értenek; 's hagyván az orvosi osztályt, hagyván a' bölcsészeti, az mégis csakugyan botrányos, hogy a' törv. osztályban léteznek magyar jogtudósok, kik az 1830: VIII. és 1836: III. 1840: VI. törv. czikkeket olly rosszul fogták fel, és olly rosszul teljesíték, mikép magyarul nem is értenek, nem hogy beszélni tudnának. Professor urak — teszi utána — azért vannak, hogy tanuljanak és tanítsanak, ezek között pedig a' nemzeti nyelvet nem az utolsó, sőt most az első legerősb emeltyü. — A' Váci-utczában egy kiadó könyvtáros holtja rabszékényében a' német birodalomba helyeztetik! Mi nem jut eszébe jó szomszédinknak! azonban vigasztalódjunk, hogy ez ideális foglalás csak papíron van! — A' tegnap elkezdődött táborozásban a' Budapesten szállásoló gránátos zászlóalj, Ceccopieri és Kondekka-nyalagezredek, 's D'Este 3dik gyalogzászlóalj kivül a' vidékről még a' következők is részt vesznek, u. m. a' poroszkirály és Hessenhomburg gyalogság 3dik zászlóaljai, Waldmen és Mengens vasas ezredek, Fitzgerald és Kress könnyű lovas ezredek, továbbá két lovas- és két közönséges gyalog-ágyutelep mellyhez még 10 négy fogatos fuvaros kocsi járul. A' tábor tehát 354 tiszt és 9698 közlegényből áll, a' lovak számát 4355-re tehetni. A' táborozás folytatában 4 lovas és három gyalog-tábori gyakorlat leendő. A' parancsnokló tábornokok a' következők: b. Roineburg; b. Berchtold tábornok; b. Pakassi brigádós és b. Baumann. Idegenek közül b. Stürmer és b. Perglasz. A' tábor naponként 50 mázsa marhahúst fogyaszt el. — Nemzeti színpadunk Schöberlechner assz. és Komlóssy Ida k. a. befejezők vendégjátékaikat; az elsőről az a' közvélemény hogy egykor igen jeles primadonna — volt; a' másodiktól, hogy ha első rendű szerepeket nem igényelne, igen jeles másod rendű színésznőleendhet. A' helybeli közönség és sajtó tán készakarva volt szigorubb K. I. k. a. megítélésében, mert sajnálva láta benne olly elemeket, mellyek e' szép tehetséget, ha azokat magából ki nem irtja, egészen aláásná. De mi hinni akarjuk, hogy e' pesti táborozás e' fiatal talentumra nézve, habár a' közönség és sajtó nyilatkozatai, mert várandanul jöttek a' vidéken elkényeztetettek, most egyelőre még kissé fájni fognak is, igen is üdvös eredményü leendő. — Vogler Sámuel, a' hidfői épület egyik legrégebb lakója, kit a' tavasszal egy pálinka mérő kiszorított lakából, ismét visszaköltözött régi helyére, hol „nemzeti frissítő intézetét” újra megnyitá. Kívánunk neki sok vendéget, 's ezek közt minél több költőt, azaz nem a' Parnassusról, hanem az erszény országából költőket. — Említettük minap a' honi szivar-ipar mutatkozni kezdő fejlődését, 's ime a' derék ural utcazi „Dohányzó” már ismét új magyar gyártványokkal áll elő, 's míg mások fennen hirdetik külföldi szállítványait, ő jőfélle „gondúzóit” 's „iparszivarait” bátran melléje állítja a' külföldieknek, amazokat pengő krajezárijával, emezeket egy váltó garason ajánlván. Kell é, hogy annyi idegen áru között még a' dohány ellen is véd-egyletekbe álljunk, kivált midőn illy derék versenyzői vannak, minők ezek a' gondúzók és ipar-szivarok? — Pestvárosi tanácsának legközelebbi ülésében három helyettes tanácsos rendelkezék ki, um. Kanieser János törvényszéki főjegyző; Kaeskovics Lajos tanácsai főjegyző 's Zombory Vazul főjegyző urak. — Tegnapelőtt szállították át városunk fegyencei a' nagy dolgozó házba.

Tiszántúli egyh. ker. ülés Debreczenben
aug. 8 — 13d. tartatott. Érdekes tárgyak. 1) A' n. h. tanács intézvénye, melly mellett a' jegyzőkönyvet vizsgálván, meghagyja, hogy mi reformatusok előjáróságunkra nézve a' püspök és consistorium szónak használataitól óvakodjunk. 2) Az iránti tudósítás, hogy Butler gr. a' 4 egyh. kerületben a' népnevelésre ismét új alapítványt teendő; 3) A' debreczeni collegiumban magy. 's német literatúrát tanító Kalos Mózes ur oktatói hivataláról, miután ön nyilatkozata szerint tapasztalta, hogy tanításának kellő sikerét nem remélheti, lemondott. Ritka 's tiszteletré méltó önzés nélküliség! 4) A' n. bányai egyh. vidék eljárása, mi szerint a' sup. eljárás felett egyenesen bíraskodni merészelt; melly tett szigoruan megrovatott. 5) A' tudományos választmányak meghagyatott, hogy a' több rendbeli terv átvizsgálása mellett készítsen javaslatot a' debreczeni főiskola számára új iskolai törvények 's törvényszék iránt; az új tanítási rendszer további életbe léptetése mikép történjék; és a' tanulók kicsapongásai hogy távolíttassanak el minél inkább. — Még sok tárgy maradt végezetlen, de a' fűtőféltben lévő gyűlési tárgyakat kénytelen volt az illető elnök elbocsátani. A' jövő gyűlés novemb. 3án fog kezdődni, mikor egyszersmind az új hittani oktató is be lesz iktatandó.

Abaujából. Kassán aug. első felében első alispáni elnöklet alatt tartott kisebb gyűlésben fölolvastatott a' megyénkben tanyázó lovas katonaság ezen évben tartandó őszevonulása iránti rendelkezések tételét meghagyó h. tanácsai felsőbb intézvény, mellyben egyszersmind tudtul adatik: hogy az egész ezrednek őszevonulása ezen megyében leszen tartandó, mellynek folytán, miután a' századonkinti őszevonulás iránt a' szükség-

ges rendelkezések első alispán ur előadása szerint elnöki- leg már megtették, az osztályonkinti őszevonulás helyeül a' tornai 1/2 és abauji század részére megyebeli Sepsim. város, Somodi, Makrancz és Bodolló helységek tűzettek ki; az egész ezred őszevonulása helyeül Szikszó m. város, Aszaló és Fekvő-vadász, szükség esetében pedig más ottan közellévő helységek is kijelöltetvén, hová september 2kán kezdendő és 30kaig tartandó ezredbeli őszevonulásra a' tornai 1/2 és abauji 1 1/2 így az alezredes osztálya indulandó, első nap Alsó- és Felső-Gagy helységekben tartandó állomást, más nap Aszalóra menendő, az első őrnagy osztály, melly a' Szepeségen tanyázó egy századból, Sáros megyében szállásoló szinte egy századból áll és Sívár m. város vidékén osztályonkinti fegyvergyakorlást tart, Lemes helységében tartandja első állomását, megyénkben más nap 2dik állomási helyére Barca és Sebes helységekbe érkezend, innen Szurdok, Garadna, Szöled és Vécse 3dik állomásra menendő 's ottan szünnapot tartandó; innen Szikszó m. városba mint rendeltetése helyére fogja utját folytatni, Ung és Zemplény megyékben fekvő 3ik osztálybeli két század részére az állomási helyek kijelölése, mivel Zemplény megyétől még ez időig ez iránt semmi tudósítás nem érkezett, ez uttal elmellőzötven, annak eszközlésére Zemplény megye levele vételével első alispán megbízott, egyebiránt a' felső rendelkezésben ajánlott mindenek fölötti jó rend főtartására fős. bír. Darvas Antal esküdt társával Szikszóra kiküldetett, melléjük adatván egy raktári biztos és a' megye házatól egy fegyverviselő, a' szükségesek megszerzésére pedig valamint más előadandó költségek pótlására a' megyeházi pénztárból számadás terhe alatt 100 ft. kifizettetni rendeltetett, mind ezekről illetőleg a' megyében állandón tanyázó magyar lovas ezred kormányja és a' szomszéd Torna, Zemplény, Sáros, Szepes, valamint Ung megyék is maguk alkalmaztatása végett tudósítottatni határozattak. Volt ugyan szó Kollovrat gróf ezredesnek ohajtásához képest a' Nagydán tartandó őszevonulásról, de miután azon vidéken még néhány rühes lónak léte jelentetett, ez okból ez indítvány elmellőzötetett. Végre egy pár felső parancs, h. tanácsai intézvények 's több megye hivatalos levele, egy pár bétáblázatni kívánt kötelezvény 's teljes meghatalmazásról 's ügyvédvállomásokról kiadott sz. bírói bizonyítói jelentések fölolvastával a' kis gyűlés első alispán által berekesztettnek nyilváníttatott. Kassán, hites ügyvéd 's t. bír. Farkassányi Sámuel indítványára gazdasági egyesület készül létesülni. — A' városi színház jövő 1845ik évi tavaszra (csak?) Komlóssy 's Hegedüs igazgatásuk alatt levő magy. színésztársaságnak a' n. tanács-határozata következtében kiadott. K. I.

Györmegyei közgyűlés. Egy kis megyei közgyűléssel kezdtük meg e' hónapát. Kurta volt, mint az egérfark; csendes mind tánczerem nagy pönteken, főfő tárgy: a' huslimitatio, 's ennek is hamar nyakára hágtunk, mert segédül korfes hangok jelentek meg, miként hollók a' koncra; 's lett fölemelése az árnak, egy egész krajezárral, melly értetik váltóban. Szegény szakácsné! 13 xr egy font husért, milly nehéz számolás. Azután készítettik vala még utasítás is, de csak rövidke, mint a' gömb; mellyből ügyes kezek hosszu fonalat fognak találni, hogy megkössék azzal az ország atyáit, kik ülnek vala mindeddig Pozsonyban mint szokás e' szép hazában; az üléssel haladóban. És hogy nyiltan szóljunk: elvégeztetett vala, hogy a' városok rendezése iránti munkálát letételessék a' zöld asztalrul, mellyen dolgoztatás alatt nyögne; fenekére vaslakatos ládának, a' jobb időkre várakozónak; mert eltűntek tündér álmaink valósulhatásának szelid képei, 's a' remény vas-macska jára derekát kitértelgyen. Tétetett akkorban észrevétel: hogy nem lenne jó visszavonulni; de sikertelen, mert egynagy tekintélyü uré volt a' döntő, melly illy hangzott: aut bene, aut nihil; 's ezé lön a' vivat! és Györmegye megfutta a' visszavonulót; mert jót nem remélt a' további megállástól tárgyalásában a' kir. városok rendezésének. Az után a' vasutakra mentünk, mellyek még nincsenek; 's végezvén végeztük: hogy biztosítás ne adassék; hagyván mindent a' magány vállalkozók jó szörenséjére, és eltöltő törvényben, a' balpartit tekintetéből, meg nem egyezvén. Az orsz. gyűlés berekesztése ellen semmi nehézségünk. Turmező panasza érdemében felírást teszünk. Egyéb újság nem történt a' gyűlésben. Azon kívül nagy dolgok születtek. Ime! fenál! a' győri takarékpénztár; 300 részvény adatott ki 50 ezüst ftjával; 's lön Actenschwindel úgy, hogy minden 2 ft helyett 30at adnának egy részvényre. Választattak elől- és hátuljárók; kovácsoltattak alapszabályok; 's gyakorlata lön in floribus a' német grammatikának. Az alapszabályok a' htótanács elé terjesz-

tetvék, 's a' szellem győztesen halad, az az, a' pénzek forogni indultak; és történt nagy felvilágosodás geté sziveikben az adósoknak. Továbbá: volt még gyermekmentő intézeti nyilvános helyeni próbatételei mutatványnak szabad megnézése. És ez nem utolsó dolog, mert sok a' gyermek, kevés a' jóra való ember. Végre magyar színészetit biztosítás. Komlóssy lett emberünk; és mi szárnyainkat fölötté kiterjesztvén ez évben 3 hónapot biztosítunk eddigi szabályaink szerint. Egy kis uti költség is adatik, mert a' művész is csak földön jár; a' föld pedig pénzen utaztatik meg. Erre 500 ft. ajánlatott. És most kifogytunk.

Spanyolország.

Éjszakafrikai hírek szerint a' francia-marokkai elenségeskedés legkevesebbé sincs bevégezve; mert emezek a' francia táborral tökéletes megvertetésük daczára is, még mindig ellenséges viszonyban állnak. Némelly lapok állítják, hogy Bugeaud e' miatt lett volna kénytelen a' fölállított erősségekbe vonulni; továbbá hogy Joinville hg Mogador elfoglaltatása után a' tengerparti vidéket pusztítani nyomult előre. — Aug. 27én két francia gőzös Cadizból Franciaországba indult szükséges hadiszereket szállító; magát a' hget is várták; de mindeddig meg nem érkezett. Madridban szüntelen miniszter-változást rebesgetnek; Mad' 's Pidal kilépését, Narvaez párisi nagy követé Martinez de la Rosa külügyi miniszterre neveztetését kétségtelennek mondják. A' Tiempo szerint az illető kir. rendelet már alá is van írva. Lisabonban, mint látszik, Gonzales Bravo kivítte, hogy Capaccini legközelebb Romába visszatérend, ki is e' napokban küldé követéségi titoknokát Romába szükséges utasítások végett. Az infansó születése napján tartatni szokott ünnepélyes kézsók alkalmaikor sokat vonzott a' királyi lakba azon vágy: hogy a' fürdőből visszatért királynék egészségi állapotjáról önszemekkel győződhessenek meg; ezren felül valának szerencsések szemlélhetni hogy ő fels. kevéssel soványabb lett ugyan, de arczsine élénk vidorságot, 's szépséget nyert. A' darab idő óta elhanyagoltnak hitt választási cselszövények új erővel törnek ki. A' mérsékpártiak két részre szakadtak, mert kijelölt követeikkel egyikök sem volt megelegetve; a' carlisták, 's a' független monarchia párhívei hasonlóan két részre váltak, 's olthatlan dicsvágytól ingereltetve minden áron kormányra akar vergődni mindkettő. A' carlisták, azon régi párt legdühösb embereiből állnak, kik a' megtörténteket soha sem bírják feledni, 's még mindig egy új ellenforradalomról álmodnak, melly a' dolgok állását 12. év előtti helyzetébe lökné vissza. A' független monarchiai felekezetet régi legmérsékeltébb carlisták a' királyné szüntelen alkotmány-ellenző párhívei, 's mérsék pártiak nagy része teszi, melly utóbbi újra két pártra szakadt: egymint független monarchaira 's alkotványosra. Ez új monarchiai párt, mellynek alapelve: tiszta, de korlátolt hatalmu monarchia, jól rendszeresítve Spanyolországban legszebb jövődöt remélhetne, mert az újabb időben előteremtett különféle érdekeket kimélve a' nemesség, papság, kereskedők, 's a' nép színet könnyen magához szíjhathá, de rendszeresítése igen nehéznek látszik azon osztályok iránti bajos helyzetében, mellyek jelenleg legnagyobb számát teszik. E' párt főnökeül Vilumal emlegetik, de nagy kérdés: vajjon elvállalná e' a' vezérszerepet, don Carlos fíja trónra juthatása, majoratusok visszaállítása, sőt még az egyházi jószágok visszaadása ellen tett nyilatkozata ellenére? — Narvaez a' független monarchiai felekezet főnöke akarna lenni; de nem lehet elhallgatni, hogy újabb időkbén a' szabadelvű mérsékpártiakhoz igen hajlandónak látszott. — Ezek azon különszínű pártérdekek, 's vélemény-árgazatok, mellyek a' mostani spanyol kövételválasztások irányul tüzetvék.

Franciaország.

Ugy látszik, Lajos Fülöp egy perczig sem kételkedik a' taitii ügyek szerencsés kiegyenlítésén; az angol 's francia udvarok közti viszonyt e' dipl. nehézségek nem háboríták. A' francia királynak szilárd szándéka Windsorba menni. Napokban indítaték Anglia fele a' király ajándéka mit Victoriának Euben mulatása emlékeül küld. Az angol királyné ugyanis ez alkalommal igen megkedvelte a' kir. család sétakocsiját, mit észrevévén Lajos Fülöp hasonlót készítettet 75ezer frankért. A' hadminiszterség több osztályfőnökének azon javaslatát, hogy az afrikai állandó sereg száma szaporíttassék, Soult marsall részéről még kedvező jóváhagyás nem követte, csak a' kamarák által ez utóbbi ülések alatt megajánlott illetőség fog annyiban létesített, mennyiben az afrikai őrség száma a' 100 ezret nem haladja, minek következtében 8—10 ezer ember Toulonba szál-

littatása el is rendeltetik. — Ugy látszik, az angol kabinet igen nehezen egyezett meg a taitii ügyekben Franciaországgal által ajánlott elégtételen; csak három napi tanácskozás után jöhetett azon határozatra, mit a trónbeszéd a Pritchard ügyében keletkezett sérelmek kiegyenlítésekép emlit. Franciaország fájdalomt 's nem helyeslését nyilvánítja azon helytelen szigorúság miatt, mellyel Aubin Pritchardot a különben szabályszerű eltávolítás közben illette; 's ezzel az egész dipl. kérdés el van döntve. A Journ. d. Débacs köv. utóhanggal kíséri e' körülményt. Részünkről soha sem hitük a háboru kiütését; mert tökéletesen bizunk a két kormány bölcsességében. Mind e' mellett meg kell valanunk, 's ez olly fontos, hogy Franciaország 's Angliában mindenki tudja: mikép a' helyzet néhány perczig olly kritikus volt, hogy más kevesbbé jó akaratu 's egymásra nem annyira figyelő udvaroknál iszonyatos viaskodást huzott volna maga után. Nekünk 's az angoloknak is megvannak saját nemzeti előítéleteink. A' régi forradalmi hagyományok élnek még köztünk; Angliában pedig fölötté folzigatja az ország szenvedélyét minden, mi a' protestantismust 's valláskérdést illeti. Pritchardban egy nagy 's hatalmas párt, melly néha a' kormányzásba is parancsoló befolyást gyakorol, csak a' prot. ténitöt látta behörtönözteni 's elüzetni egy kath. nemzet képviselője által. Mi francziák csak Pitt Angliát ismerjük, pedig egy másik, egy methodista Angolország is van vak hitben buzó, ivadéka azon felekezetnek, melly a' 1640 's 1688d. forradalmat idézte elő. Ezen Anglia az, mellynek kebelét Taitiban településük mélyen sebzé, 's mellynek keserűségét Pritchard távollátása tetőpontra csigázta. Szomszédink közt is van e' mellett ellenzék, melly olly kevéssé előrelátó mint miénk, 's amaz, mint ez, mindent feláldoz miniszterbuktatási vak kívánatának. Ha a' két kabinetnek ereje nem lett volna e' nyomoru szenvedélyeken felül emelkedni, vér folyt volna akkor, 's isten tudja: milly nyomor súlyosult volna a' világra! Egymást azonban megértették, a' nélkül, hogy bármelnyik becsülete csorbát szenvedett volna 'stb. Touloni hírek szerint a' ma-

rokkai dolgok állása az Isly melletti csata óta ugyanaz; algiri újabb levelek szerint a' marokkai főnökök újabb békenyilvánításokat tőnek, de alkalmasint csak időnyeres tekintetéből, meri a' marokkai nép ingerültebb mint valaha. Abdolkader elfogatását is csak azért hírlék, hogy amaz erősítgetéseknek annál nagyobb nyomatókat szerezzenek. —

Orosz- Lengyelország.

A' csempészekre mért büntetések egész a' kegyetlenségig kezdenek fajulni, mert a' mellett, hogy a' rajta kapottak testi büntetésekkel fenytettek, egyszersmind ha alkalmazatosak a' kaukaszitáborba, ha nem, Sibiriába hurcoltatnak. Ezen teljes határszéli korlátozással egy hangu a' lengyeleknek adandó utlevél is, melly az ottani fiataloknak hazájuk határszéle átléphetését csaknem lehetetlené teszi. A' lengyel fiatalok külföldre menetelének orosz kormány általi gátlásán nem fogunk csudálkozni, ha meggondoljuk, hogy azok mihelyt a' külföldre lépnek azonnal tilos társulatokhoz csatlakoznak, mellyeknek céljuk nem kisebb mint Oroszország érczkarjai közt roskodazó hazájuk megszabadítása. E' könnyelműség már sok családot mondhatlan szerencsétlenségbe döntött, kiknek fiatalabb tagjai egy fölhevült pillantatukat hosszú bánattal fizették meg.

Görögország.

Egy Kalamakiba szándékoló és csupán egy matrócz és kocsis által örzött posta szekér levelestáskája Isthmos sűrűi közepette 25 jól fölfejezvert rabló által megtámadtatván kirabolatott. A' készpénzt — ezuttal mintegy 5ezer forintot magokhoz vették, minden levelet különösen a' nehezebb levélsomagokat, bankjegyek találhatása reményében feltördelének, ezenkívül néhány utas holmiját, mellyek ezen baltorsu szekérre főlhalmozva voltak szétragadozák. Miután így munkájukat végezvén eliramlottak, a' görög kocsis, kit a' megfutamlott ausztriai matrócz cserbe hagyott, felszedé a' szét szört leveleket 's azokkal lutraki postáállomására siet. A' mindennap tova harapódzó gyilkolások, szárazon úgy mint vizen egymást érő rablások és rázkodató po-

litikai események pani félelemben tartják egész görög-hont. A' két ellenséges párt főnökeiből alakult miniszterium keletkezése óta munkátlanságban senyed, mint ha félve tudná, hogy első politikai lépése fölözlatását hordandja méhében. Ezek következményei az annyira magasztalt septemberi forradalomnak: növekedett kiadások; csökkent bevételek; a' kereskedés megakadása, mert a' külföldi hitelre többé semmit nem ad; a' készpénznek mindenünnehi kiszivárogtatása, mert a' tőkepenzesek tőkét az országból kiküldözik; a' földművelés elhanyagolása, mert a' paraszt politikai mozgalmakba rántatván, napokon 's heteken keresztül képviselők választásával pazarolja az arany időt. Mondják hogy az alexandriai számkivetéséből visszatérő Grivast fényes fogadtatással akarják megtisztelni a' hazafiak.

Németalföld.

Ama terjengő hír, hogy az angolok Borneo szigetén, melly a' hollandiak kizáró birtoka, foglaló szándékkal akarnának kiszállni, Hágában némi mozgalmat okozott. Félnék, hogy ha ezen új vendégek egyszer letelepülnek, velök a' szigetet nem egy könnyen hagyatják el. A' Londonban levő hollandi követ oda utasítottot hogy az angol kormány ezen eljárása ellen óvást tegyen, anyi bizonyos, hogy ha a' fenebbi dolog áll, úgy még soha igazságosb oknál fogva óvás nem tétetett. Létezik egy szerződés Anglia és Németalföld közt, mellynek erejénél fogva az utóbbi minden más hatalom kizártaival bírja Sonde, Borneo 's a' szigeteket. Egyébiránt nagyon remélhető, hogy Brittanian ezen részéről még tetleg nem mutatkozott igaztalanságot, sokkal nyilvánosbna találja, hogy sem azt elkövetetni engedné.

H a y t i.

Portauprinci utolsó tudósítások szerint Guerrier elnök két tábornokát Carjesbe küldé, hogy Acau táborfőt fegyver letételre bírják; ezen kiküldetésnek kívánt sikere lön, Acau még arra is engedé magát bírni hogy őket Portauprincbe kövesse, hol is az elnök udvarlására bocsátatott; de udvarlás után azonnal tömlöczbe vitetett. Acau párthivei 's baráti nyugtalanul néznek a' jövődö elibe.

É R T E S Í T Ő.

Nőnevelő-intézet!

Nőnevelés levén egész éltém hivatása, 's a' szükséges tanulmányokbul tett nyilv. vizsgálat után arra fel is hatalmazva, a' t. cz. közsé becses bizalmát nagyobb szerű lyánynevelő-intézetem megnyerni szerencsés volt; mit, legközelebbi időben családi bal viszonyok által szűkebb körre szoritottat, mostani kedvezőbb helyzetemben, újra egész terjedelmében szándékozom felállítani.

Minden nevelés alapja vallásosság levén, ennek kifejtésére, az anyai magyar 's e' mellett szükséges német nyelv, szép 's helyes írás, honi 's általános földleírás, történet, hölgyi egyszerű 's ékesb munkák tanítására fordítandom főgondom, 's azon női gyöngédség kiképzésére, melly szívemesülést a' józan divat szükséges ismeretével köt össze. Tandij: lakás 's élelmézzel évenként 200 pft. mosatásért szinte évenként 16 pft. Francia nyelv, zongora, ének, táncz 's rajz tanításért külön mérsékelt díj fog járni.

Midőn közhasznu szándékom gyümölitásáért esedezem, lelkiismeretes anyáskodás 's alapos oktatásról, szóval: olly nevelésről batorokodom kezeskedni, millylet női hivatás és korunk józan kívánata igényelnek. Vásárhelyi Nagy Aloizía 's anyja özv. Nagy Jánosné szül. báró Szobek Antonia Pest, Hatvani-utca 590 sz. (Nikolics ház) 2dik emelet.

Pesti cukorgyár-egyesület (választmányi ülés.) A' cukorgyár-egyesületi részvények kelendősége 's az eddig aláirt alaptőke összege a' gyár-egyesületet azon kedvező helyzetbe juttatván, hogy elérkezettnek látná az időt, gyárüzletének biztos megkezdéséről rendelkezhetni; e' végre, egyesületi elnök mélt. gróf Batthyány Lajos ur elnöklete alatt Pesten f. hó 29dik napján délelőtti 9 órakor, rendes választmányi ülés fog tartatni, minden szükséges gyárüzleti előkészületekről tanácskozandó — mellyre, mint az egyesület érdekében felette fontos feladatra, a' t. cz. választmányi tag urak megjeleneni, hivatalos tisztelettel kéretnek.

Mínthogy azonban ugyanezen választmányi gyűlés a' belföldi nyerscukor minden osztályzatainak árszabását is

1844től 1845dik természetű évre meghatározandja, répa-szállítási szerződéseket kötni szándokol, továbbá a' nyers répa-cukor-gyárak tulajdonosai és földbirtokosok érdekében több rendű fontos tárgyak felett különülésekben fog tanácskozni; ennél fogva egyszersmind minden honi cukorgyárak tulajdonosai valamint földbirtokosok is ezennel tisztelettel felhivatnak, hogy ezen külön tanácskozányokban, vagy személyesen vagy meghatalmazott gyár igazgatójuk által részt venni sziveskedjenek.

Bővebben értekezhetni Jálcs Ferencz urnál (király-utca 1369. sz. a.) Vereby József egyesületi titoknak. 1—2

Árpaeladási hirdetvény.

A' mélt. m. kir. udv. kincstár rendeletéből közhírré tétetik: hogy a' megürült kalocsai érseki uradalomhoz tartozó kalocsai magtárban 2788, a' hajósi magtárban 737, a' szentistváni magtárban 110 pozs, mérő 1843. évi termés árpa, írásbeli titkos ajánlat által, Kalocsán az igazgatói íróteremben 1844. évi oct. hó 2dik napján reggeli szokott órákon tartandó árverés után a' többet ígérőknek el fog adatni.

Venni szándékozók ajánlásait, mellyekbe a' bánatpénz, vagy azokról szóló nyugtatvány mellékeltessek, pecsét alatt f. e. octob. 1ső napja estéli 7 óraig beadni köteleztetvén. 1—3

Második részvény- részlet-befizetés a' Magyar kereskedelmi társaságra. Közzé teszi ezennel a' Magyar kereskedelmi társaság igazgató választmánya, miszerint a' második 10%-nyirészlet-befizetés határideje (minden részvénytől 50 pengő forintot 20 forintos pénzláb szerint számlálván folyó év oct. 10dik napjára tüzetett ki, 's kéretnek ennélfogva a' t. cz. aláírók az alapszabályok 10d. és 14d. §§ értelmében akkorig befizetéseiket teljesíteni. Elfogadtatnak pedig a' társaság ideiglenes szállásán (Pesten városház-tér Amásy házban) naponta reggeli 9 és 12 óra közt és feljegyeztetnek a' kiadott jegyekre. Pest sept. 2kán 1844. A' Magyar kereskedelmi társaság választmányi üléséből.

Hirdetés.

A' nmlgu magyar kir. udv. Kincstár rendeletéből ezennel közhírré tétetik hogy e' folyó év oct. 16án a' mármarosikam. igazgatóság épületében következő gabnamennyiségek beszállítása fog nyilvános árverésre kitétetni és a' legkisebb árt kívánóknak szállítás végett átengedtetni. A' beszállítandó gabonának mennyisége következő:

Husztra tisztabuzából	1200 —
zabból	600 —
Bustyaházára tisztabuzából	700 —
zabból	2300 —
Királymezőre tisztabuzából	400 —
zabból	900 —
Körösmezőre tisztabuzából	900 —
rozsból	800 —
zabból	300 —
Rahóra tisztabuzából	200 —
rozsból	900 —
zabból	400 —
Vissóra tisztabuzából	300 —
zabból	2200 —
	200 —

A' kötetendő szerződéssel megállapítandó gabnamennyiségnek fele 1845 april utolsójáig, az erdő számtartói hivatalokra nézve pedig junius utolsójáig, másik fele pedig augusztus utolsójáig helyre szállítandó lesz, mi mellett mégfő feltételül tétetik, hogy a' gabna-átadásnál minden pozsonyi mérő a' buzánál 80 rosznál, 78 és zabnál 74 fontot legalább is nyomjon.

Kiknek tehát ezen gabnaszállításokat magokra vállalni kedvök volna, ezennel felszólltatnak, a' mondott napon Szigeten a' mármarosi kir. kam. igazgatóság épületében, délelőtt 9 óraig vagy személyesen, vagy törvényes hatalmazottak és képviselők által megjelenni, vagy írott 10% készpénzből vagy statuskötelezvényekből álló bánatpénzzel ellátott bepecsételt ajánlataikat legfeljebb f. évi octob. 15dik estig azon meghatározott nyilatkozattal benyújtani, hogy az árverési feltételeknek előre is tökéletesen alávetik magokat. A' személyesen pedig vagy törvényes hatalmazott és képviselő által megjelenők a' most említett 10% bánatpénzt f. e. october 15d. napján a' szigeti k. tiszttartóságnál nyugtatvány mellett letendik a' nyugtatványt az árverési küldöttségnek árverés napján előmutatandók. — Az árverés és kötelezvénynek, közelebbi feltételei, mind a' m. k. udv. Kincstár számvévi hivatalában Budán, mind a' mármarosi kir. k. igazgatóságnál Szigeten naponként megtekinthetők. Budán auguszt. 29kén 1844. 2—3

Bírói árverés.
Ezen ns megyébe keblezett Farnos helység határában bírói foglalás után zár alá vett 65 hold kaszáló-rét, f. évi oct. 5dik napján délelőtti 9 órakor Farnos helységben, a' helységháznál árverés után fog a' legtöbbet ígérőnek eladatni. A' venni szándékozók a' fen kitétt helyen és órában leendő megjelenésre ezennel meghivatnak. Kelt Pesten sept. 5kén 1844. Zlinszky János, végrehajtó szolgabíró. 2—3

O V Á S.
Bar kedves testvérünk Wozáry Sándor S. A. ujhelyi kereskedő még 1842dik évi dec. 7kén történt halála után (mint hírlapilag tudatott) annak minden szenvedő adósságai általunk tökéletesen kiegyenlítettettek; miután mégis értesítettünk, mintha még valaki bizonyos váltó, vagy kötelezvényi követelesek akarna a' tömeg ellen föllépni: alulirtak minden illy követelés ellen tiltakozunk, azt akár váltó, akár kötelezvény legyen, ezennel hamisnak, érvénytelennek, sőt ha kézre kerülend, mint csalfa koholmányt annak idejében az illető törv. hatóság méltó szigorúsága alá vonandónak nyilvánítjuk és mindenkit ovunk annak elfogadásától Pesten sept. 11kén 1844. — Wozáry Imre és József, Adler Karolina szül. Wozáry, Lámm Anna szül. Wozáry, mind néhai Wozáry Sándor testvérei. 2—3

Figyelmeztetés.
Értésemre esvén, hogy a' nagy Kristófnál levő homoeopathikus gyógyszerárban, az utánam tudakozódó idegeneknek készakarva nem adatik utasítás személyem és lakásom iránt; ezennel jogosítva érzem magamat tudatni a' t. közönséggel, mikép szállást a' vácsi-utczában, a' Mocsonyiház 2dik emeletében tartok, a' hol is délelőtt 11től délutáni 1 óraig mindenkor található vagyok.
Dr. Bakody. 3—3

Dunavizállás: sept. 17kén 9' 1" 0" a' 0' 01től.